Број 272. У Новом Саду, у уторак 30. новембра 1904. Година XXXIX.

„Застава“ излази сваки дан два пут, а недељом, свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, у Новом Саду, на пијаци.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Избор скупштинара за сремску жупанијску скупштину.

Старо-пазовачки котар, 24. нов.

Зуцало се нешто још пролетос о новом избору за жупанијску скупштину, али у то није нико могао озбиљно поверовати с разлога што тому још није време; али што не беше пролетос или летос, ненадило нас је ето 22. о. м. (5. дец. по ст. кал.)

Нити званично „Народне Новине“, нити полузванично „Сремске Новине“, не донесоше о томе и једне речи да ће и када ће ти избори бити и ако их народ управо ради таких — као и иних — званичних обавештаја и плаћа. Ну не само то, него сем званичног апарата, није народ имао ни појма о дану избора. То се најбоље утврдило о самом дану избора у Ст. Пазуви, јер сви слободни изборници — за које су међу тим општински бележници мислили да ће безусловно узвиђих држати се и гласати — у чуду једно другом причаху како су тек у саму ноћ у очи дана избора по општинским редарима извештени да ће сутра дан бити избор жупанијских скупштинара и да пођу на избор. Известан број кола „форшпанова“ био је наручен (и плаћен) из благајнице политичке општине, а многима је обећана и „дијурна“ (разуме се и исплаћена) и ако то у општинском прорачуну није било предвиђено — осигурано!

Није дакле чудо што је народ био врло слабо заступљен, и ако му, што но реч, гори кућа над главом, јер ће се у току ове три године што наступају решавати многе и многе ствари које засијају у живот староседелаца ово жупаније као што је на пр. коначно уређење земљишних заједница и т. д.

Необавештен народ слабо се одазвао, дакле слабо је и заступљен био, а међу тим званични апарат био је сав на окупу; ни један бележник, ни један начелник, ни један егзекутор ни један учитељ није изостао, а уз то свеукупно чиновништво кр. котарске области и котарског суда било је на окупу. Чак ни шеф железничке станице и његов благајник, који не знају ни речи српски нису смели изостати, јер је требало срушити кандидате народа!

Није дакле никакво чудо што су народни кандидати: поп-Дамјан Прерадовић (Голубинци), Саватовић (ратар из Крчедина) Л. Кочијашевић (ратар из Војке) и Тодор Поповић (ратар из Буковца) достигли тек 80 гласова, док су владиновци (С. С. Николајевић трговац из Голубиваца, Драгутин Руп опћ. бележник из Ст. Пазуве, Мита Љубиша трговац из Војке и Самуел Мајер („Србин од Србина!“ економ из Нове Пазуве) имали по 200 и по нешто више гласова. Није чудо и ако су свесни Војвођани, па Старо-Бановчани, па Сурдучани (скоро сви), па Сланкаменци, па Крчединци, па Бешчани, па Чортановчани, па Голубинчани и Буковчани држали сви, што но реч као Кић, јер тамо је био сав званични апарат са Ново-пазувчанима, Белегишанима (у већини), необавештеним Сасанима (опет у већини) и нешто Ст. пазувачки Словака.

Да, али била је још једна погрешка. Око 70 Словака из Ст. Пазуве и нешто римокатолика из Н. Сланкамена повукли су се били са избора до после подне, и тада се тек појавише са својим кандидатима, али — разуме се — „вујо“! дочим да су се одмах споразумели и сјединили са српском опозицијом сумњамо да би тада владиновци, поред свих коликих њихових ујдурми, могли продрети. Ну, можда ће им то послужити као наука за будућност. Нема ту ништа без Срба, господо, у васколиком Срему, то добро запамтите.

Не можемо пропустити а да овом приликом не одамо почаст лепој слози и свести народа српског, која се овом приликом силно показала, као и живој заузимљивости њених првака, међу којима онако летимице запазисмо пароха старосланкаменачког г. Ђоку Гњатића, г. Ђ. Сладојевића трговца из Крчедина, Натошевића и Гњатића трговце из Сланкамена као и многих угледних и будних ратара. Ну исто тако не можемо пропустити а да не утврдимо и то, да су сви доктори (сем Мил. Миладиновића) и права и медицине, без разлике младости и старости, гласали за владине кандидате!!! Да смо весели! Само нека дотичне господе не забораве да то народ неће никад заборавити, јер не може лако ни преболети. Колико је огорчен, толико му је и жао тих људи, који му као бивши омладинци толико обећаваху! Па зар тако сад?

Пошло је дакле за руком господи котарским и општинским чиновницима, да прикривајући и тајећи од народа дан избора, сруше овај пут народне кандидате, те је та победа према томе просто измајсторисана; народ је се није у глашио, то се јасно видило по ведрини чела и веселом расположењу којим се — свестан своје слоге и тајне ујдурме — дома повратио. И ако та свест и слога народна буде и даље гајена и напредовала, онда неће дуго потрајати и народ ће провидети. Дотле мора доћи.

Мали Радојица.

Руско-јапански рат.

Ни са манџурског бојишта ни о борби код Порт-Артура нема никаквих значајних вести, Јапанци, по њиховим извештајима, још никако да сврше са руским бродовима у порт-артурском пристаништу и још увек их бомбардују. Уједно јављају, како је руски брод „Севастопољ“ био исповио из порт-артурског пристаништа, да га не би јапанске гранате уништиле, но јапанске торпедњаче да су га отерале опет у пристаниште. Како су оне то могле извести, кад батерије порт-артурске тако бране град, да се још ни један јапански брод није могао приближити толико пристаништу, о том Јапанци не веле баш ништа. — Уједно њихова браћа Чивути још увек протурују вести, како ће Јапанци покушати да глађу приморају град на предају, што неће бити истина, јер Јапанци нити могу нити смеју толико да чекају, пошто се то по свој прилици не би никад ни догодило.

Новије вести енглеске и чивутске штампе побијају ранију своју вест и веле, да се Рождественски неће враћати са својом флотом и да ће и трећа руска флота отпловити ускоро и независно деловати од балтичке флоте. Сад им опет изгледа да Русија излаже себе опасности, јер та трећа флота може се само састојати из бродова црноморске флоте, а тиме онда неће Русија имати у Европи никаквих бродова, а то може Турску лако изазвати на какав корак Добри Енглези и Чивути, како се јако брину за Русију!

Брод јапански који је наишао на мину код Порт-Артура и утопио се јесте највећи јапански убојни брод за одбрану обале. Потискује 2481 тону воде, има 2839 коњских снага и 10 топова Саграђен је био од челика. Звао се „Сајен“.

И по други пут одбијен.

Прошло је већ две недеље, одкако је у белоцркванском срезу и Паланка одбила једногласно предлог бележникова, да се поздрави влада, и да се Тиси пошље повереница. Све могуће употребило се, да се кметови задобију. Неки су звати и код надсолгабирова, а многе је бележник звао и претио. Али све узалуд. Народ је усвојио предлог свештеникова и одбио једногласно предлог бележникова.

Два дана после тога дошао је у Белу Цркву посланик тога среза и обишао је неке општине, па том приликом покупио је жалбе и молбе од општина; а то је једно од главнијих кортешких средстава кад су у изгледу нови избори.

У које је све општине ишао и како је у којој дочекан, није нам познато. Али колико је одушевљење у народу за свога посланика, који држи уз данашњу владу, види се и из овога.

Многе су општине одбиле предлог за повереницу влади, и посланик, не уздајући се у одушевљен дочек, не хтеде у те општине ни свраћати.

Белоцркванski надсолгабиров хтео је и томе да доскочи.

Јуче је у Паланци савзао бележник седницу општинског претставништва па је после неколико предмета, који беху на дневном реду, предложио узгред и то, да се општинско представништво обрати молбом посланику, да има доброту свратити и у Паланку, и да на лицу места саслуша жалбе народа.

Паланачкој општини хоће да одузму неке пашњаке, од неколико стотина ланаца, т. зв. „Песак“, па би та жалба била на првом месту. (Тим „Песком“ већ су паланчани више путв задобивани при избору посланика. Пр. Ур. „З.“)

Бележник рече, да посланик и онако већ обилази општине, па кад је већ ту, требало би да свине и у Паланку.

Народ је био у недоумици, осетио је, да и ово мирише на неку повереницу, па како неки од кметова опазише да свештеник, који је био спречен неком дужношћу, није у седници, предложише, да се позове и свештеник.

На то је бележник, да би ствар изгледала незнатнија, предложио, да се то и не износи као закључак скупштински, него као молба неколицине, који су вољни потписати је.

А да се увере, да молба не садржи у себи ништа страшно, нека потпишу и поднесу свештенику да прочита па ће се уверити, да ствар није страшна.

Неки потписаше, а неки не хтедоше док не чују мишљење свештениково.

Кад је свештеник стигао, прочитао је молбу и објаснио народу, да се том молбом жели оборити или бар омаловажити пређашњи закључак општински у погледу поверенице влади. Уједно је упозорио претставништво, да се о томе предмету и не спомиње у позивници, те да и не спада на дневни ред. Ако г. бележник жели, да се о овоме предмету решава, нека се ради тога сазове седница, па да закључак, као и онај пређашњи у погледу поверенице, уђе и у записник. Али бележник не хтеде то учинити.

Они, који потписаше молбу, повикаше у један глас, да се молба подере; што је бележник одма и учинио. Претставништво се после овога разишло у том уверењу, да је и овом приликом учинило своју дужност.

У одбрану српске школе.

У одбрану наших школа придружише се једногласно представци новосадске српске црквене општине још и ове општине:

Сентандреја, Ковин, Томашевац, Велики Гај, Фелдварац Буђановци, Градиште, Боломаче, Станишић, Лалић, и Батања

* * *

Све општине, које су се прикључиле представци новосадске општине, а нису о томе још известиле Саборски Одбор, нека то

учине изводом из записника, што скорије, да би се и њихов глас чуо.

Противу одузимања Текелијине фундације.

Јављају нам из Батање, да је црквена скупштина закључила, да подигне глас свој противу одузимања Текелијине фундације испод управе народних црквених фондова.

Примери руског јунаштва.

У једном од новијих бројева руског листа „Нови Крај“, који и сад излази у Порт-Артуру, и ако му је зграда уредништва и штампарије, услед непрекидног бомбардовања, већ скоро у рушевинама, доноси ове белешке о несравњивом јунаштву порт-артурских Ханибала: „На батерије (тој и тој) убијени и рањени су сви официри. Капетан Волков допао је три ране, једне од шрапнела, а две од пушчаних танади; њега негују у Маријинској болници Црвеног Крста, и он се нада да ће скорим опет ступити у бојни ред.“

О поморском официру и сарадniку истог листа Лебедеву (чија је мајка Српкиња из Будима) причају се чудне велике храбрости. „Један од наших фортова“ — вели исти лист — „већ допао беше шака Јапанцима, којима допадне уједно и цело оружје у плен. Када то чује Лебедев, охрабри са неколико одушевљених речи своје приморске батаљоне и на челу своје чете јурише на форт. Десном руком је пуцао из револвера, а у левој је палошем косио непријатеља. Чете му видећи свога заповедника како се као лав бори, јурнуше с фанатичном храброшћу на изненађене Јапанце и примораше их да опет — одступе. Лебедев пак, уморен силним напрезањем скиде капу да утре зној са чела. Лебедев је сам покосио 35 Јапанаца. У истом тренутку прсне шрапнел над његовом главом и славни се командант сруши мртав...

„Таког јунака нема на свету, — веле матрови, коју су га видели у боју“.

Међутим сав Порт-Артур је гнездо таких соколова. Иначе се не би ни дало замислити, да та шака људи пркоси толикој непријатељској војсци ево већ десет месеци.

Редак призор.

Пишу нам из Силбаша: Овог месеца славила је наша црква храмовну славу. Када после службе божије изађосмо да по обичају наше православне цркве са славским колачем и кољивом око цркве обиђемо, видесмо редак призор: Седам синова славског кума овдашњег уваженог становника Ђуке Пејака обносе око цркве велики барјак (литију). Заиста редак призор.

Где има највише старих људи.

Приликом најновијег пописа становништва у Европи, показало се, да је број стараца, који су доживели сто година, много већи у државама, које су са умеренијом климом, него ли у онима, где је хладноћа већа. Тако у Немачкој је приликом тога пописа било 278, у Француској 213, у Ен-146, у Шкотској 46, у Шведској 10, у Норвешкој 23, у Белгији 5, у Данској 2, у Шпанији 401 а у Србији 575 стараца, који су имали преко 100 година живота. У Швајцарској није било ни једног човека, који је имао преко 100 година живота.

Крупова фабрика топова.

Крупова фабрика у Есену (у Пруској) је највеће подузеће на свету за те послове. Вредност подузећа — кад се одбију порези, годишњи отписи, оправке, управа, и други силни трошкови — износи равно 180 милијона круна! Овде нам пада на памет реч талијанског краља Виктора Емануила II., кад му је министарство предложило, да укине малу лутрију: „Немојте господо, оставите — иначе би морали уважати нове порезе, и свет би се бунио. Овако се плаћа порез на своју глупост — а тај се порез плаћа најрадије.“ Та иста идеја руководи и француску трговину, јер је и њевин главни извозни еспап мода, мириси, накити, „средства за подмлађивање и полепшавање“ и т. д. А та иста људска особина, која одржава моду и лутрију, која је уздигла потрошњу дувана и алкохола — напунила је и џепове богатоме Крупу.“

Допуна телефону.

Американци опет хоће да изненаде свет. Фаулер, зналац технике, спрема допуну телефону, да двојица могу једно друго и видети, кад разговарају на телефону. Фаулер држи свој проналазак још као тајну све дотле, док га тако не удеси, да се може што простије употребљавати а да што јефтинији буде, како би се могао служити њиме цео свет.

Краљевска табла и железнички чиновници.

Познато је, да је од пролетос престала цела комуникација на гвозденим пругама због штрајка железничких чиновника. Вође штрајкача су били дати суду. Но првостепени суд их је осудио. Државни тужилац Балоги је апелирао на краљевску таблу. Ових дана је и краљ. табла прогласила оптуженике за невине.

Брзојави „Застави“.

Стигли 29. новембра ноћу.

Министарство у Србији.

Београд. За министра правде постављен је Миша Јовановић. Сад је влада потпуна.

Политички положај.

Будимпешта. Гроф Јулије Андраши договарао се данас дуже времена са вођама опозиције. Говорили су по свој прилици, како да се држе у сутрашњој саборској седници. Те преговоре држе у тајности.

Стање у Аустрији.

Беч. При последњој аудијенцији краљ је уверавао министра-председника Кербера о свом поверењу. Неће се распустути сабор.

Збор великошколаца.

Београд. Збор великошколаца изјавио се за балкански савез, у коме би Мађедонија била самостална држава. У том ће смислу изаћи ово дана прокламација.

Руско-јапански рат.

Токио. Јапанци бомбардују варош Порт-Артур.

Мугден. Јапанци су престали јуришати на порт-артурска утврђења. Њихови губитци су огромни и док не добију појачања не могу мислити на даље нападе Руска војска је у на бољем расположењу.

Лондон. Из руског кретања изводе, да ће Руси ићи на Љаојанг, чим се реке довољно замрзну

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 29. новембра. (Брзојавни извештај.)

Храна. Куповина иде тромо. Цене храни са 5 п. јефтиније.

Готова роба.

Раж прве каквоће 7 кр. 55 п. до 7 кр. 65 п.

Раж средње каквоће 7 кр. 45 п до 7 кр. 55 п.

Термини.

Жито за април 10 кр. 17 пот. до 10 кр. 19 пот.

Жито за октобар 8 кр 83 пот. до 8 кр. 84 пот.

Раж за април 7 кр. 95 до 7 кр. 96 пот.

Кукуруз за мај 7 кр. 58 пот. до 7 кр. 59 пот.

Репица за август 11 кр. 10 пот. до 11 кр. 20 пот Све од 50 клг.

Течај новца.

Наполеон (20 франака) 19 кр. 05 пот. 20 марака (у злату) 23 кр. 50 пот.

ЛИСТАК.

Правим путем.

Новела (из савремена живота)

(у два дијела)

од **А. Н. Красницкога**

с рускога превео: Л. Р.

(Наставак)

— Ево ти тето, ради Христа, што могу! А онамо можда се нађе још добрих људи! Ти си имала билет до Москве.

— До Москве рођени, до Москве — говораше збуњена жена.

Она се одлучи да послуша савјет момков, само је молећим погледом гледала около

Срце у Косте стегло се до боли.

„Гладан гладноме помаже“ — пролети му као муња мозгом. Ето среће! „Ти би требао да потражиш срећу пјешице“ — падоше му на ум ријечи Подвисоцкога.

Безаровић се брзо одлучи.

Од Љубане даље већ га не бијаше у вагону. Задовољна сретна жена, остављена на миру, није могла да се доста нахвали доброга господина, који јој је поклонио своју билету.

X.

Писма.

Коста није заборавио на своје родитеље. Његова писма су често долазила у љетњиковац у Шувалово Свако писмо бјеше читава епоха у животу Владимира Андрејевића и Марије Сјемјеновне. Подвисоцки који бјеше стални и готово свакидањи гост ове породице, морао је не само неколико пута да их прочитава, него и да слуша без краја коментаре мало не на сваки израз. И он је доста често добивао писма од пријатеља. Добивши писмо Никола Павловић журио је у Шувалово, гдје би га најпријазније дочекали.

Коста бијаше већ више од мјесец дана од куће. На његово отсуство већ би се давно морали привикнути, али нијесу: стари родитељи, и ако су се тјешили, нијесу могли да се умире, што не виде сина.

Само његова писма малко би их ублажила и утјешила. — Некоја његова писма често су поново читана и коментирана, тако, да је Подвисоцки, који бијаше често код тога читања, много знао већ на памет.

Ево шта на пр. пише Коста у једном писму:

„Како сам сретан, што сам се упознао с нашом великом отаџбином! Какви крајеви; какав народ! Управ се не може ни замислити, да има гдје у свијету краја љепшега од Русије, и народа, који би по доброти био раван рускоме Сад сам у крајевима гдје је неродица. Ужасна биједа, да се не може ни исказати! Али да знадете оче, с каквим дивним стоицизмом подносе је несретници! Ни најкритичнијих часова не чује се роптања ни проклињања судбине. Чују се само молења. Срце ти пуца у грудима, кад их чујеш; но у овим тренутцима јасно се исказује потпуна покорност судби. Сви говоре: „Божија воља“, „Божија казна“ и ништа више. Тамо у туђини, као што је то посвједочила историја, на један пут су се у оваким случајевима успиривале буне, метежи, пролијевала се крв; а овђе видимо, понављам још једном, једину само покорност судби и вјеру да кад Господ помогне — све ће се поправити. И што је чудно: у овој страшној бједи и невољи, кад би човек помислио да ће бити свакоме само до себе, руски се народ не истиче уским самољубљем. Често пута сам видио, како су корјенити великоруси помагали и иновијерцима н. пр. Татарима. Ова помоћ ишла је управ братски. У осталом нећу овђе да вам спомињем факта: ви то све знадете из новина. Једно ћу само да кажем: ако се величина душе позна у несрећи, руски је народ велик, велик и опет велик! То је моје искрено убјеђење, основано на личном искуству“.

(Наставиће се.)

ПОТРЕБУЈЕМ

за своју галантеријску и кратке робе трговину младог

ПОМОЋНИКА

који одма може ступити. Мора битн вичан српском и немачком а такође и мађарском језику.

Јаков Клопфер

I. 1189 1—1 у Земуну.

ТРГОВИНА СПЕЦЕРАЈА, МАТЕРИЈАЛА И КРАТКЕ РОБЕ

М. ПЕТКОВИЋ,

Инђија (Срем),

потребује једног доброг, солидног млађег помоћника, који осим српског, немачки и мађарски говори.

Ступање одмах. I. 1190 1—3

ТРГОВАЧКИ ПОМОЋНИК

од 22—24 године, који подпуно разуме помодну, кратке робе и шпецерајску трговину и који без погрешке говори српски, немачки и мађарски, — може одма добити место код фирме

RECSEI MIKSA

I. 1169 2—3 Bács Kula.

Потписати препоручујем за сватове и свечарства своје стовариште добра бела и шилера

ВИНА

по умереној цени.

Стовариште налази се у подруму до српске цркве.

У Ердевику 1904. г.

Васа Стојнић

књиговођа српске штедионице.

I. 1141 5—12

Љубица Пелчић

у **Кленку**

има на продају I. 1171 2—3

80 хектолитара

ЧИСТЕ СРЕМСКЕ ШЉИВОВИЦЕ

јака 25—28 штрихова.

Услови плаћања су врло повољни.

Коме потребује

НАДЗИРАТЕЉ ДОБАРА (ГАЗДА)

ја сам вољан за таквога примити се. Стар сам 51 годину, ожењен без деце. Био сам надзиратељем у једном спахилуку где сам стекао себи доста искуства. Говорим осим српског језика још немачки за потребу румунски а нешто и мађарски. Пишем ћирилицом и латиницом, а жена ми је такође врло вешта у одрањивању и неговању живине. Место би могао одмах заузети. Обратити се ваља на администрацију „Заставе“.

I. 1177 2—3

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Костантин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.